

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาอุตสาหกรรมก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมจะบรรลุเป้าหมายได้เมื่อรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมที่แน่ชัด ประเทศไทยได้มีการวางนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 ถึง 2539) และฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 ถึง 2544) ได้กำหนดเป้าหมายการส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ภาคชนบท ด้วยการส่งเสริมการลงทุนให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมกระจายสู่ภูมิภาคมากขึ้น ปัจจุบันการส่งเสริมการลงทุนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีมาตรการจูงใจด้านภาษีอากรเพื่อชักนำการพัฒนาอุตสาหกรรมไปยังพื้นที่ที่ต้องการ

นิคมอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อผู้ลงทุนในกิจการอุตสาหกรรม เนื่องจากผู้ประกอบการมีความพร้อมในการเข้าไปลงทุน การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมได้มีการวางแผนและพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน เช่น การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ซึ่งมีหน้าที่หลักคือ จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม อันได้แก่ การจัดเตรียมที่ดินพร้อมระบบสาธารณูปโภค เช่น การจัดให้มีถนน ท่อระบายน้ำ โรงบำบัดน้ำเสีย ไฟฟ้า และน้ำประปา เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เป็นหน่วยงานหลักในการตอบสนองนโยบายการส่งเสริมการลงทุน และดำเนินงานตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนทั้งด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร ตลอดจนมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค ส่วนกรมโยธาธิการและผังเมือง มีหน้าที่หลักคือ การแบ่งย่านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม เพื่อให้เกิดสุขลักษณะ ความปลอดภัย และส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน นอกจากนี้ยังมีสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหน้าที่หลักในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีสาเหตุมาจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ฝุ่น เสียงดัง น้ำเสีย และกลิ่น เป็นต้น หน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวทำให้นิคม-อุตสาหกรรมมีสาธารณูปโภคและมีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี

นอกจากนี้ สิทธิประโยชน์ของโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้าไปตั้งในนิคมอุตสาหกรรมยังสูงกว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกนิคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะรับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร ซึ่งได้แก่ การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีอากรแก่ผู้ลงทุน เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและชักจูงผู้ลงทุน และมาตรการในการอำนวยความสะดวก ผ่อนคลายความเข้มงวดและอุปสรรคต่างๆ ของผู้ลงทุน เพื่อชดเชยความไม่พร้อมด้านกฎหมาย โครงสร้างสาธารณูปโภค และความไม่สะดวกอื่นๆ รวมทั้งมาตรการที่ใช้ป้องกันการแข่งขันจากผู้ผลิตภายในหรือภายนอกประเทศ โดยการที่ภาครัฐรับรองว่าจะให้หลักประกันและให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลงทุน นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิประโยชน์ในการให้อำนวยความสะดวก และบริการต่างๆ แก่ผู้ลงทุนด้วย อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนอกจากจะพิจารณาความพร้อมด้านสาธารณูปโภค และสิทธิประโยชน์ที่ได้รับแล้ว ยังต้องเลือกทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ การเลือกทำเลที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมจะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคต ซึ่งอาจส่งผลให้ความต้องการเข้าไปลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่กระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งในเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 1 (กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) เขตส่งเสริมการลงทุนที่ 2 (จังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สมุทรสงคราม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และนครนายก) และเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 3 (พื้นที่ 60 จังหวัดที่ไม่อยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 1 และ 2) มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่หนาแน่นในบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขณะที่บริเวณจังหวัดในภูมิภาคต่างๆ มีการกระจายของโรงงานอุตสาหกรรมเบาบาง จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 ถึง 2539) กำหนดให้มีการกระจายอุตสาหกรรมจากกรุงเทพมหานครสู่ภูมิภาคในพื้นที่เป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี และราชบุรี ซึ่งจังหวัดดังกล่าวอยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 2 ที่มีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ได้แก่ อยู่ใกล้แหล่งตลาด มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งสาธารณูปโภคต่างๆ ทำให้มีความได้เปรียบในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตส่งเสริมการลงทุนแห่งนี้

จังหวัดราชบุรีเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 ถึง 2529) และแนวทางการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 ถึง 2534) ที่ให้การส่งเสริมการลงทุนแก่ภาคตะวันตก เพื่อรองรับการกระจายอุตสาหกรรมจากกรุงเทพมหานคร ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 ถึง 2539) ได้กำหนดให้มีการกระจายอุตสาหกรรมสู่พื้นที่เป้าหมายเฉพาะ ซึ่งจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการกำหนดให้ไปตามเป้าหมายดังกล่าว จังหวัดราชบุรีจึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรม

แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ใดก็ตาม อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม หากปล่อยให้อุตสาหกรรมเกิดขึ้นโดยไม่มีการวางแผนที่ดีหรือไม่คำนึงถึงทำเลที่ตั้งที่มี ศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม อาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการขยายตัวของชุมชน เมืองที่ขัดแย้งกับพื้นที่อุตสาหกรรมได้ รวมทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่น น้ำเสีย และ กลิ่น เป็นต้น ปัจจุบันจังหวัดราชบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรม สามารถรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคตได้ นอกจากนี้พื้นที่ดังกล่าวมีโรงงานอุตสาหกรรมที่กระจายอยู่ทั้งในและนอกเขตพื้นที่สีม่วง ตาม กฎหมายผังเมืองรวม ในส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมที่กระจายอยู่นอกเขตพื้นที่สีม่วงไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายผังเมืองรวม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่นอกพื้นที่สีม่วง และโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตพื้นที่สีม่วง ตามกฎหมายผังเมืองรวม สามารถเข้ามาตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่เพื่อป้องกันปัญหาชุมชนเมืองขยายตัว และปัญหาในการขยายกิจการของอุตสาหกรรมในพื้นที่ เดิม รวมทั้งรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกระจายของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัด ราชบุรี และวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะในการเลือกทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพเหมาะสม เพื่อการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี รวมทั้งใช้เป็นข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการในการเข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมการกระจายของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี ใน 4 ช่วง เวลา คือ พ.ศ. 2530 พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2546 รวมทั้งการวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพเชิงกายภาพในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี จากการอ้างอิงหลักเกณฑ์ ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย